

SCHIZOFRÉZIA, SCHIZOTYPOVÉ PORUCHY A PORUCHY S BLUDMI (F20 - F29)

Táto časť zahŕňa schizofréniu, ktorá patrí medzi najdôležitejšie poruchy, ďalej schizotypové poruchy, perzistujúce poruchy s bludmi a väčšiu skupinu akútnych a prechodných psychotických porúch. V tejto skupine sú aj schizoafektívne poruchy napriek ich nejednoznačnej povahe.

F20

SCHIZOFRÉZIA

Pre schizofrénné poruchy sú charakteristické základné a charakteristické deformácie myslenia a vnímania a neprímeraná alebo otupená afektívnosť. Jasný vedomie a intelektuálna kapacita sú zvyčajne zachované, hoci časom môžu nastať určité kognitívne defekty. Najdôležitejšie psychopatologické fenomény sú myšlienkové ozveny; vkladanie alebo odnímanie myšlienok; vysielanie myšlienok; bludné vnímanie a bludy ovládania; ovplyvňovanie alebo pasívnosť; halucinačné hlasy kritizujúce pacienta alebo diskutujúce o ňom v tretej osobe; poruchy myslenia a negatívne symptómy.

Priebeh schizofrénnych porúch môže byť kontinuálny, epizodický s progredujúcim alebo stabilným deficitom, môže to byť jedna či viac epizód s úplnou alebo neúplnou remisiou. Schizofrézia by sa nemala diagnostikovať pri výrazných depresívnych alebo manických príznakoch, ak je nie jasné, že schizofrénné príznaky predchádzali poruchu afektivity. Schizofrézia by sa nemala diagnostikovať ani pri zjavnej chorobe mozgu alebo počas intoxikácie drogami, alebo pri abstinenčnom syndróme. Podobné poruchy vznikajúce v priebehu epilepsie alebo inej choroby mozgu by sa mali klasifikovať pod F06.2 a zapríčinené psychoaktívnymi látkami pod F10 - F19 so spoločnou štvrtou číslicou .5.

Nezahŕňa: schizofréniu

- akútnu (nediferencovanú) (F23.2)
  - cyklickú (F25.2)
- schizofrénnu reakciu (F23.2)
schizotypovú poruchu (F21)

F20.0 Paranoidná schizofrézia

Pri paranoidnej schizofrézii prevládajú stabilné, často paranoidné bludy zvyčajne sprevádzané halucináciami, najmä sluchovými a poruchami vnímania. Poruchy afektu, vôle a reči a katatónne príznaky buď úplne chýbajú, alebo sú pomerne málo nápadné.

Parafrenická schizofrézia

Nezahŕňa: involučný paranoidný stav (F22.8)
paranoiu (F22.0)

F20.1 Hebefrénná schizofrézia

Forma schizofrénie, pri ktorej sú v popredí zmeny afektov, bludy a halucinácie sú premenlivé a fragmentárne, správanie je nezodpovedné a nepredvídateľné, časté je manierovanie. Nálada je plytká a neprímeraná. Myslenie je dezorganizované a reč inkoherentná (bez vnútornej súvislosti). Je náklonnosť na sociálnu izoláciu. Prognóza je zvyčajne zlá, lebo chytro nastupujú negatívne príznaky, najmä sploštenie afektov a strata vôľovej schopnosti. Hebefrézia by sa mala diagnostikovať len pri dospievajúcich alebo mladých dospelých.

Dezorganizovaná schizofrézia

Hebefrézia

F20.2 Katatónna schizofrézia

Pri katatónnej schizofrézii prevládajú psychomotorické poruchy, ktoré kolíšu medzi extrémami hyperkinézy a stuporu, alebo povelovým automatizmom a negativizmom. Vynútené postoje a polohy sa môžu udržiavať po dlhý čas. Nápadnou črtou tohto stavu môžu byť epizódy búrlivého vzrušenia. Katatónne príznaky sa môžu kombinovať so snovým (oneiroidným) stavom so živými scénickými halucináciami.

Katatónny stupor

Schizofrenická

- katalepsia
- katatónia
- flexibilitas cerea (vosková zohýnavosť)

F20.3 Nediferencovaná schizofrézia

Psychotické stavy vyhovujúce všeobecným diagnostickým kritériám pre schizofréniu, ale nezaraditeľné do žiadneho zo subtypov (v F20.0 - F20.2), alebo vyznačujúce sa črtami viacerých podskupín bez zreteľného prevládania určitej skupiny diagnostických charakteristík.

Atypická schizofrézia

Nezahŕňa: akútnu psychotickú poruchu podobnú schizofrézii (F23.2)
chronickú nediferencovanú schizofréniu (F20.5)
postschizofrenickú depresiu (F20.4)

F20.4 Postschizofrenická depresia

Epizóda depresie, niekedy pretiahnutej vznikajúca pri doznievaní schizofrénnej choroby. Musia byť ešte prítomné daktoré pozitívne alebo negatívne schizofrénne príznaky, ale už neprevládajú v klinickom obraze. Depresívne stavy sú spojené so zvýšeným rizikom samovrážd. Ak pacient už nemá žiadne schizofrénne príznaky, mala by sa diagnostikovať depresívna porucha (F32.-). Ak sú schizofrénne príznaky ešte florídne a nápadné, mala by zostať diagnóza príslušného subtypu schizofrénie (F20.0 - .3).

F20.5 Reziiduálna schizofrénia

Chronický stav v priebehu schizofrénnej choroby, pri ktorej bola jasná progresia od skorého do neskorého štádia charakterizovaného dlhotrvajúcimi, aj keď nie vždy ireverzibilnými negatívnymi príznakmi a poškodeniami, t. j. psychomotorickým spomalením, zníženou aktivitou, otupením afektov, pasivitou a nedostatkom iniciatívy, ochudobnením kvantitily alebo obsahu reči, chudobnou neverbálnou komunikáciou výrazom tváre, očným kontaktom, moduláciou hlasu a postojom, nedostatočnou osobnou starostlivosťou a sociálnym výkonom.

Chronická nediferencovaná schizofrénia

Zvyškový stav (schizofrenický)

Schizofrenický reziiduálny stav

F20.6 Jednoduchá schizofrénia

Porucha s plazivým ale progresívnym vývinom čudáckeho správania, neschopnosťou vyhovieť spoločenským požiadavkám a úpadkom celkovej výkonnosti. Charakteristické negatívne črty reziiduálnej schizofrénie (napr. otupenie afektu, strata vôľovej schopnosti atď.) sa vyvíjajú bez toho, aby ich predchádzali zjavné psychotické príznaky.

F20.8 Iná schizofrénia

Cenestopatická schizofrénia

Schizofreniformný(á)

• záchvat NS

• porucha NS

• psychóza NS

Nezahŕňa: Krátke schizofreniformné poruchy (E23.2)

F20.9 Nešpecifikovaná schizofrénia

F21 SCHIZOTYPOVÁ PORUCHA

Poruchu charakterizuje excentrické správanie a anomálie myslenia a afektov, ktoré pripomínajú schizofrénii, ale v niektorom štádiu nevznikajú jednoznačne charakteristické schizofrénne anomálie. K symptómom poruchy patria afektívny chlad a anhedonia, čudné správanie, tendencia na sociálnu izoláciu, paranoidné a bizarné myšlienky nedosahujúce hĺbku bludov, obsesívne ruminácie, poruchy myslenia a vnímania, príležitostné prechodné kvázipsychotické periódy s intenzívnymi ilúziami, auditívnymi alebo inými halucináciami a bludom podobnými myšlienkami vznikajúcimi zvyčajne bez vonkajšej provokácie. Chýba zreteľný začiatok, vývin a priebeh je zvyčajne ako pri poruche osobnosti.

Latentná schizofrénna reakcia

Schizofrénia

• hraničná

• latentná

• prepsychotická

• prodromálna

• pseudoneurotická

• pseudopsychopatická

Schizotypová porucha osobnosti

Nezahŕňa: Aspergerov syndróm (F84.5)

schizoidnú poruchu osobnosti (F60.1)

F22 PRETRVÁVAJÚCE PORUCHY S BLUDMI

Táto kategória zahŕňa škálu porúch, pri ktorých dlhotrvajúce bludy tvoria jedínú, alebo najnápadnejšiu klinickú charakteristiku a ktoré nemožno klasifikovať ako organické, schizofrénne alebo afektívne. Poruchy s bludmi, trvajúce kratšie ako zopár mesiacov, by sa mali aspoň dočasne zaradiť pod F23.-

F22.0 Bludová (paranoidná) porucha

Poruchu charakterizuje rozvoj buď izolovaného bludu, alebo sústavy nadväzujúcich bludov, ktoré zvyčajne perzistujú, dakedy až celožitovne. Obsah bludu alebo bludov je veľmi pestrý. Túto diagnózu vylučujú jasné a pretrvávajúce auditívne halucinácie (hlasy), schizofrénne príznaky ako bludy ovládania, výrazné otupenie afektu a jasný dôkaz choroby mozgu. Diagnózu nevylučuje prítomnosť príležitostných alebo prechodných auditívnych halucinácií, najmä u starších pacientov, ak nie sú typicky schizofrénne a tvoria iba malú časť celkového klinického obrazu.

Paranoia

Paranoidná (ý)

• psychóza

• stav

Parafrénia (neskorá)

Blud senzitivity vzťahovačnosti

Nezahŕňa: paranoidnú

• poruchu osobnosti (F60.0)

• psychogénnu psychózu (F23.3)

• reakciu (F23.3)

• schizofréniu (F20.0)

F22.8 Iné perzistujúce poruchy s bludmi

Poruchy, pri ktorých blud alebo bludy sprevádzajú pretrvávajúce halucinačné hlasy alebo schizofrénné príznaky, ktoré neoprávňujú na diagnózu schizofrénie (F20.-)

Bludná dysmorfofóbia

Involučný paranoidný stav

Kverulačná paranoia

F22.9 Nešpecifikovaná pretrvávajúca porucha s bludmi

***F23* AKÚTNE A PRECHODNÉ PSYCHOTICKÉ PORUCHY**

Heterogénna skupina porúch charakterizovaných akútnym vznikom psychotických príznakov, ako sú bludy, halucinácie a poruchy vnímania, a vážnym narušením zvyčajného správania. Akútnosť sa definuje ako chytré sa prehľbujúci rozvoj zreteľne abnormálneho klinického obrazu v priebehu asi dvoch týždňov alebo kratšieho času. Nejestvuje dôkaz o organickej príčine týchto porúch. Častá je zmätenosť, ale dezorientácia časom, miestom a osobou nepretrváva, alebo nie je taká hlboká, aby oprávňovala na diagnózu organického delíria (F05.-). Úplné zotavenie sa pozoruje v priebehu niekoľkých mesiacov, často počas pár týždňov, ba až dní. Ak porucha pretrváva, treba zmeniť jej zatriedenie. Porucha môže, ale nemusí byť spojená s akútnym stresom, ktorý sa definuje ako zvyčajné stresové udalosti predchádzajúce nástup príznakov o jeden až dva týždne.

F23.0 Akútna polymorfná psychotická porucha bez príznakov schizofrénie

Ide o akútnu psychickú poruchu s očividnými halucináciami, bludmi a poruchami vnímania, ktoré sú výrazne variabilné a menia sa zo dňa na deň, ba až z hodiny na hodinu. Častý je aj emočný zmätok s intenzívnymi prechodnými pocitmi šťastia alebo extázy či úzkosti a dráždivosti. Polymorfnosť a neustálenosť je charakteristická pre celý klinický obraz a psychotické črty nedostačujú na diagnózu schizofrénie (F20.-). Tieto poruchy majú často strmý začiatok, chytré sa rozvíjajú počas niekoľkých dní a príznaky často chytré pominú bez recidív. Ak príznaky pretrvávajú, treba diagnózu zmeniť na perzistujúcu poruchu s bludmi (F22.-).

Bouffée délirante (delirantný záchvat) bez príznakov schizofrénie alebo nešpecifikovaný

Cykloidná psychóza bez príznakov schizofrénie alebo nešpecifikovaná

F23.1 Akútna polymorfná psychotická porucha s príznakmi schizofrénie

Ide o akútnu psychotickú poruchu s polymorfným a nestálym klinickým obrazom, ako sa opisuje pod F23.0; napriek tejto nestálosti sú po väčšinu času prítomné aj daktoré príznaky typické pre schizofréniu. Ak schizofrenické príznaky pretrvávajú, diagnóza sa má zmeniť na schizofréniu (F20.-).

Bouffée délirante (delirantný záchvat) s príznakmi schizofrénie

Cykloidná psychóza s príznakmi schizofrénie

F23.2 Akútna psychotická porucha podobná schizofréni

Ide o akútnu psychotickú poruchu, pri ktorej sú psychotické príznaky pomerne ustálené a oprávňujú na diagnózu schizofrénie, ale trvajú kratšie ako zhruba mesiac, chýbajú polymorfné nestabilné príznaky, ako sa opisujú v F23.0. Ak schizofrenné príznaky pretrvávajú, diagnóza sa má zmeniť na schizofréniu (F20.-).

Akútna (nediferencovaná) schizofrénia

Oneirofrénia

Schizofrenná reakcia

Krátka schizofreniformná

• porucha

• psychóza

Nezahŕňa: organické poruchy [podobné schizofréni] s bludmi (F06.2)

schizofreniformné poruchy NS (F20.8)

F23.3 Iné akútne psychotické poruchy, najmä s bludmi

Akútna psychotická porucha, pri ktorej sú hlavné klinické prejavy pomerne ustálené bludy alebo halucinácie, ale ktoré neoprávňujú na diagnózu schizofrénie (F20.-). Ak bludy pretrvávajú, diagnóza sa má zmeniť na perzistujúcu poruchu s bludmi (F22.-).

Paranoidná reakcia
Psychogénna paranoidná psychóza

F23.8 Iné akútne a prechodné psychotické poruchy

Akékoľvek iné špecifikované akútne psychotické poruchy, ktoré nemajú dokázateľne organickú príčinu a neoprávňujú na klasifikáciu pod F23.0 - .3.

F23.9 Nešpecifikovaná akútna a prechodná psychopatická porucha

Krátkotrvajúca reaktívna psychóza NS
Reaktívna psychóza

F24 INDUKOVANÁ PORUCHA S BLUDMI

Porucha s bludmi, na ktorej sa zúčastňujú dve osoby alebo viac osôb s úzkym vzájomným emočným vzťahom. Iba jedna z osôb trpí skutočnou psychotickou poruchou; bludy indukuje druhej osobe, resp. osobám, ktoré sa ich zvyčajne vzdávajú po vzájomnom odlúčení.

Folie à deux (šialenstvo v dvojici)

Indukovaná

- paranoidná porucha
- psychotická porucha

F25 SCHIZOAFEKTÍVNE PORUCHY

Ide o epizodické poruchy s významnými afektívnymi a schizofrénnymi príznakmi, takže epizóda choroby neoprávňuje ani na diagnózu schizofrénie, ani na diagnózu depresívnej alebo manickej poruchy. Iné poruchy, pri ktorých sa afektívne symptómy pripájajú k predchádzajúcej schizofrénej chorobe, alebo sa vyskytujú súčasne či striedavo s inými pretrvávajúcimi bludovými poruchami, sa zatriedujú pod F20 - F29. Psychotické príznaky nezodpovedajúce nálade pri afektívnych poruchách neoprávňujú na diagnózu schizoafektívnej poruchy.

F25.0 Schizoafektívna porucha, manický typ

Ide o poruchu, pri ktorej vystupujú aj schizofréne, aj manické príznaky, takže epizóda choroby neoprávňuje ani na diagnózu schizofrénie, ani manickej poruchy. Toto označenie sa má používať tak pre jednotlivú epizódu, ako aj pre návratnú poruchu, pri ktorej väčšina fáz je schizoafektívna, manického typu.

Schizoafektívna psychóza, manický typ

Schizofreniformná psychóza, manický typ

F25.1 Schizoafektívna porucha, depresívny typ

Ide o poruchu, pri ktorej vystupujú aj schizofréne, aj depresívne príznaky, takže epizóda choroby neoprávňuje ani na diagnózu schizofrénie, ani depresívnej poruchy. Toto označenie sa má používať tak pre jednotlivú epizódu, ako aj pre návratnú poruchu, pri ktorej väčšina fáz je schizoafektívna, depresívneho typu.

Schizoafektívna psychóza, depresívny typ

Schizofreniformná psychóza, depresívny typ

F25.2 Schizoafektívna porucha, zmiešaný typ

Cyklická schizofrénia

Zmiešaná schizofréna a afektívna psychóza

F25.8 Iné schizoafektívne poruchy

F25.9 Nešpecifikovaná schizoafektívna porucha

Schizoafektívna psychóza NS

F26 INÉ NEORGANICKÉ PSYCHOTICKÉ PORUCHY

Ide o poruchy s bludmi alebo halucináciami, ktoré neoprávňujú na diagnózu schizofrénie (F20.-), perzistujúcich porúch s bludmi (F22.-), akútnych a prechodných psychotických porúch (F23.-) alebo psychotických typov manickej epizódy (F30.2) alebo ťažkej depresívnej epizódy (F32.3).

Chronická halucinačná psychóza

F29 NEŠPECIFIKOVANÁ NEORGANICKÁ PSYCHÓZA

Psychóza NS

Nezahŕňa: psychickú poruchu NS (F99)

organickú alebo symptomatickú psychózu NS (F09)